

první polovina 20. století a pozdější místní stavební typy domů

V druhé polovině 19. století vznikaly domy, které se ještě dají zařadit do selského období naší vsi a také se v nich a kolem nich zemědělsky hospodařilo. Na začátku 20. století se už ale staví vilky a objekty dnes nazývané rodinné domky a dvojdomky. Tam už nežijí rolníci, ale většinou dělníci, řemeslníci, úředníci – lidé nezemědělských profesí. Hospodaření u domků je potlačeno na chov drobného zvířectva a zahrádkaření ...

1910 – majitel **Brůha Václav** pův. Křiše, truhlář + **Marie** pův. Dýšina, děti **Jaroslav, Barbora, Anna, Marie, Anežka, Václav, Josef, Růžena**, dále **Rada František**, pův. Chrást, pracuje ve slévárně + **Alžběta**, dále **Rada Jaroslav**, pův. Dýšina děti **Marie Josef**, Dále **Hromadova Josefa** pův. Přestice, vdova po obchodníkovi, a dcera **Julie**, nar. Vyšehrad, učitelka, dále **Josef Dobiáš** učeň truhlářský pův. Vejpřnice

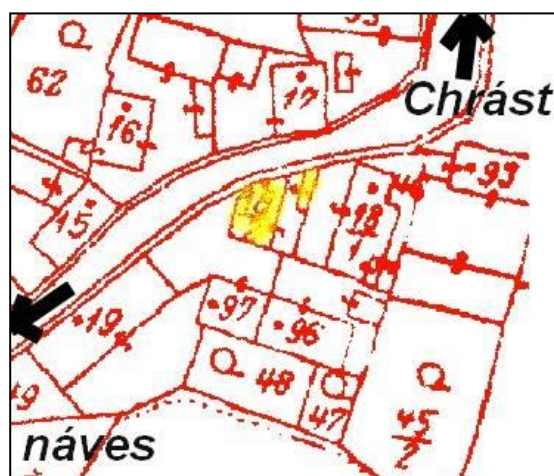

Podle stavebního archivu ale číslo 77 dostala v roce 1902 nově zkolaudovaná přízemní chalupa proti „Čiperům“, která je již zbouraná, patrně vzala za své v druhé polovině 20. stol v rámci bourání statků na návsi a rozšiřování cesty směrem na Chrást. Chalupu postavil už před tímto datem Václav

Krásný (z čp. 41), který odkoupil pro ty potřeby kus zahrady, která náležela k sousednímu domu č. 42 – tak to bylo řečeno v kolaudačním protokolu. Zdá se tedy, že původně nebylo č. 42 vedle kostela, jak vypovídá poznámka v mapě stabilního katastru, ale toto číslo dostala chalupa, ze které zbyla pouze boční a zadní zeď stavení, dnes sloužící jako zděné oplocení a opěrka k okolním domům. Vypadá to tedy, že č. 42, bylo postaveno nejdříve, vedle něho později usedlost č. 67 a nakonec z druhé strany č. 77.

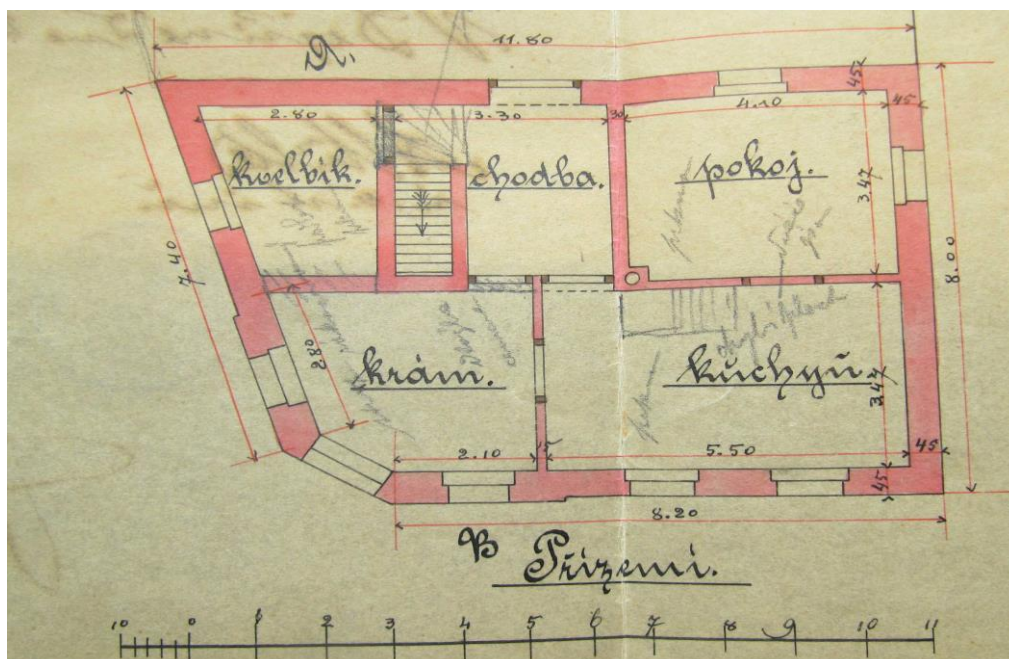
Po válce chalupy ještě stály (kontaminace.cenia.cz)

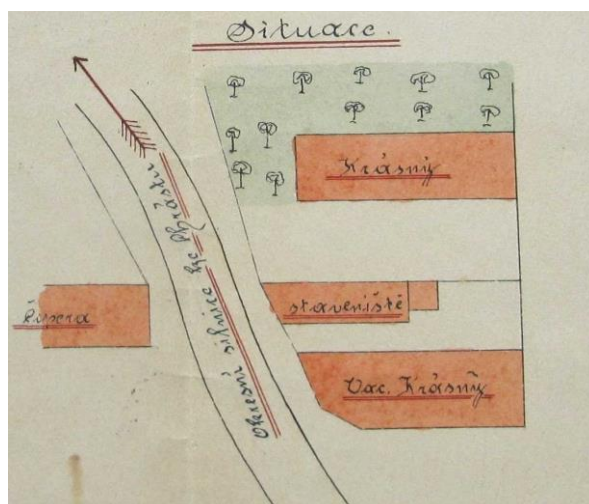
Žlutě označená chalupa čp. 77

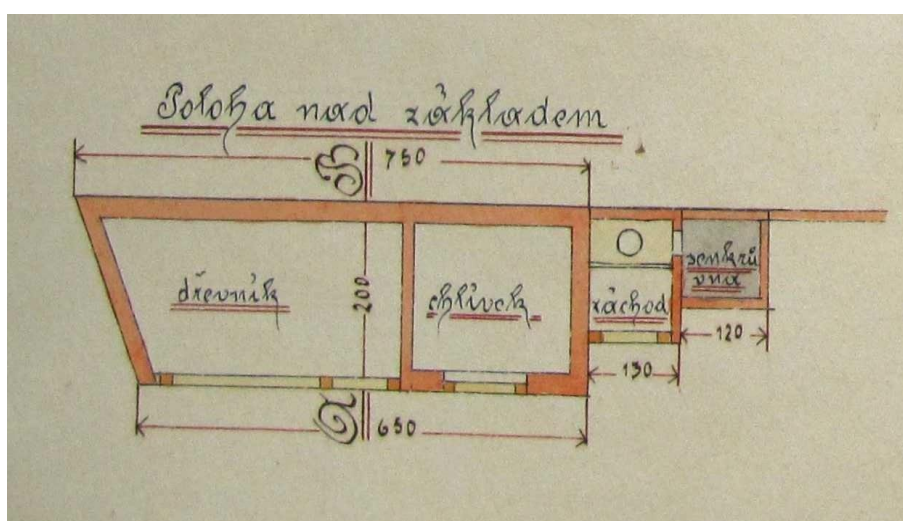
Plánek z roku 1902

Půdorys chalupy s místností nazvanou „kvelbik“ :-).

Plánek umístění chalupy z roku 1902 (obecní stavební archiv)

Plánek dřevníku ve dvoře, další pěkný technický výraz – senkrůvna

Vila č.p. 78

Vila ve Školní ulici, bývalá i školka, klubovna, moštárna. Vilu postavil MUDr. Bartoš po roce 1901.

1910 – MUDr. Bartoš Augustin, pův. Březové Hory u Příbrami, obvodní lékař + Marie pův.

Krašovice u Písku.

Hlavní
obecní zastupitelstvo!

Udávám na svém pozemku čís. kat.
 $\frac{45}{1/2}$ v Dejšíně postavit nový obytný domek.
Z té příčiny předkládám dojmno vypnaco-
vaný plán domku toho a žádám:

Hlavní obecní zastupitelstvo,
načím ustanoviti v této záležitosti místní
komisi, k ní sousedy p. Václ. Štunc, Jana
Bořánka a Mat. Štinada porovati a mně
pak posolení ku stavbě uděliti.

Konečně oznámuji, že provedení
stavby té jsem svěřil panu Jos. Laskovi
staviteli v Hnězí.

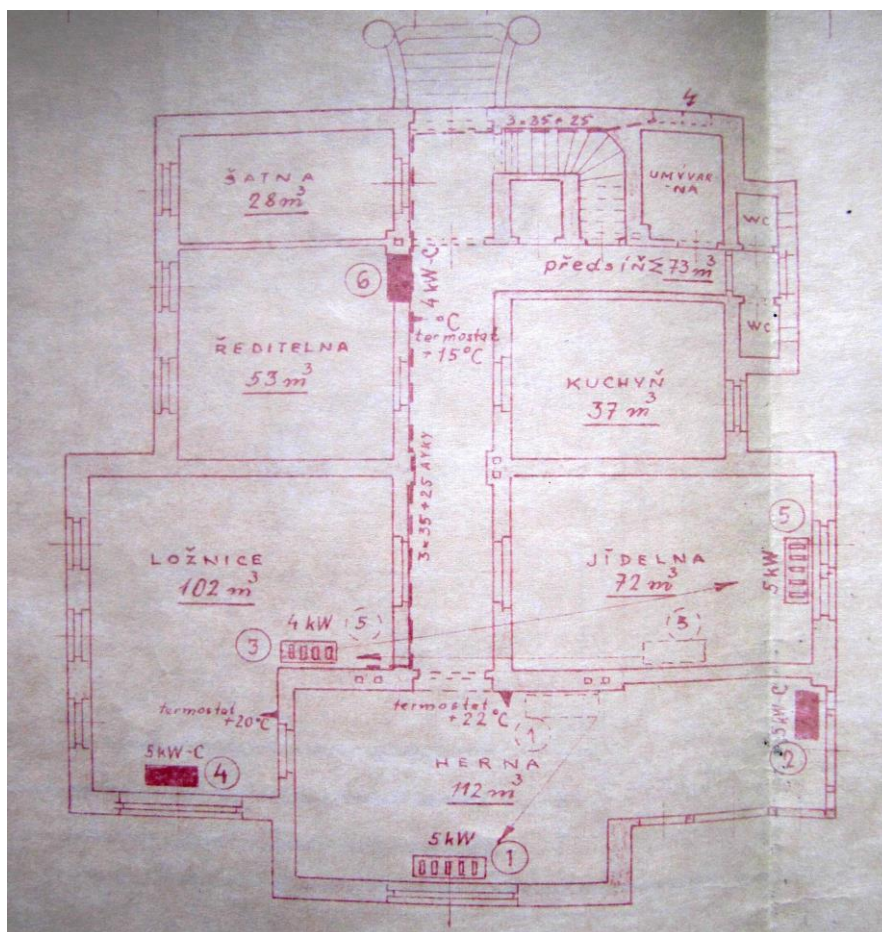
V Dejšíně 12. prosince 1901.

Dr. Aug. W. Bartoš
obv. lékař

z obecního stavebního archivu

Obrázky z obecního stavebního archivu

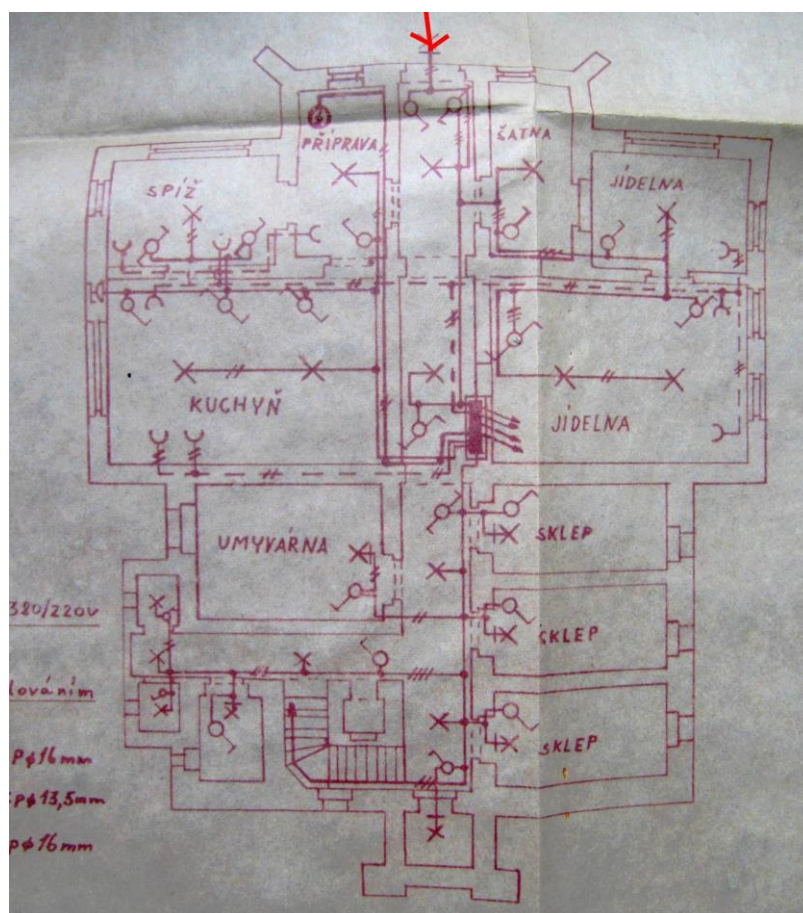
Mnoho z nás má na tyto prostory krásné vzpomínky na předškolní léta – kolotoč, lezadla, houpačky, zahradní domek na hračky ve tvaru sudu, jezírko, lípy se stovkami červených brouků, co se na slunci vyhřívaly v kůře jejich kořenů ...

Kolotoč ze školkové zahrady čp. 78 pak dlouhá léta sloužil ještě v nové školce...

„Školka“ na vycházce kolem roku 1975 (statek vlevo od stromu byl zbourán)

Sklep – tady bývala školní jídelna s „oblíbenou“ rajskou a mlíkovou polévkou, později moštárna...

Současná podoba vily (google)

Vila č.p. 79

Další vila ve Školní ulici.

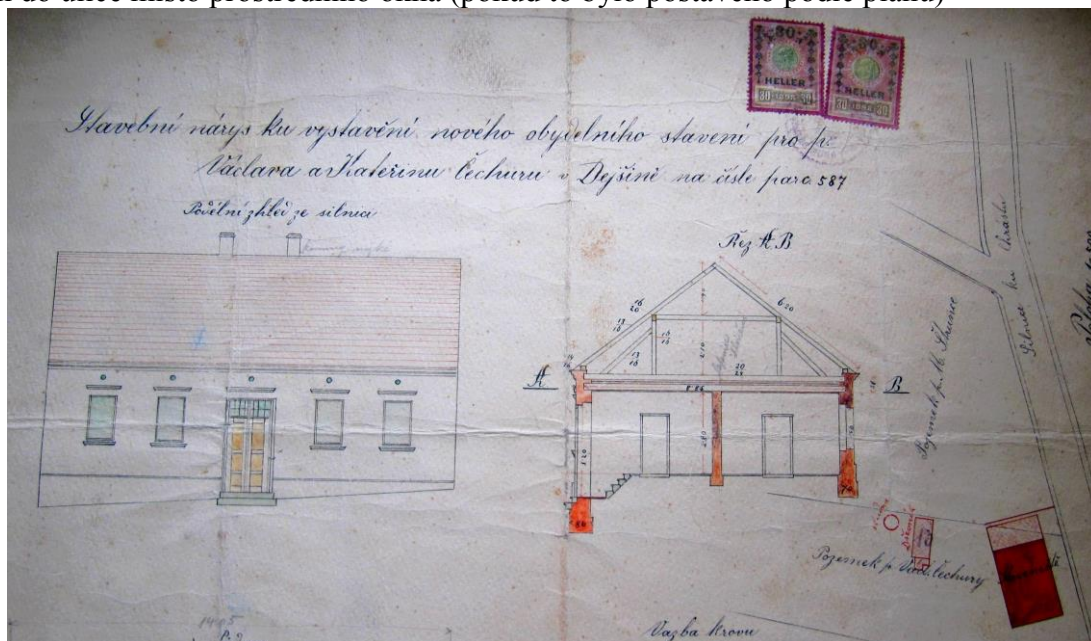
1910 – zapsáno jako dům k dočasnému bydlení majitele [Václava Čipery](#). Václav Čipera žádal o povolení stavby v roce **1902**. V žádosti se citují jména sousedů MUDr. Bartoše a Jana Beránka. V roce **1932** byla přestavěna [Karlem Čiperou](#). Původní podobu vily se mi nepodařilo zjistit.

Chalupa č.p. 80

Chalupa v ulici směrem na Chrást.

Chalupu stavěl **Václav a Kateřina Čechurovi** kolem roku **1906**. Původně měla chalupa dveře směrem do ulice místo prostředního okna (pokud to bylo postaveno podle plánů)

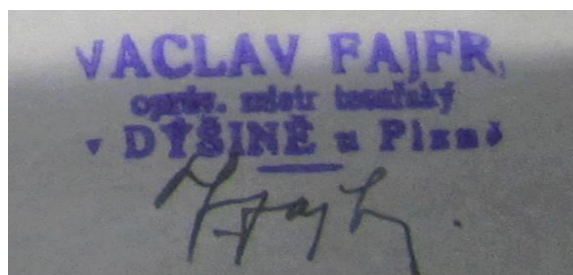

Plán domu č.p. 80

1910 – je tu hlášena **Čechurová Marie** pův. Štítov, nádenice, nemanž. dc. **Chmelíková Božena** nar. Praha, manž. děti **Marie, Josefa, Václav**.

Dnešní vzhled domu

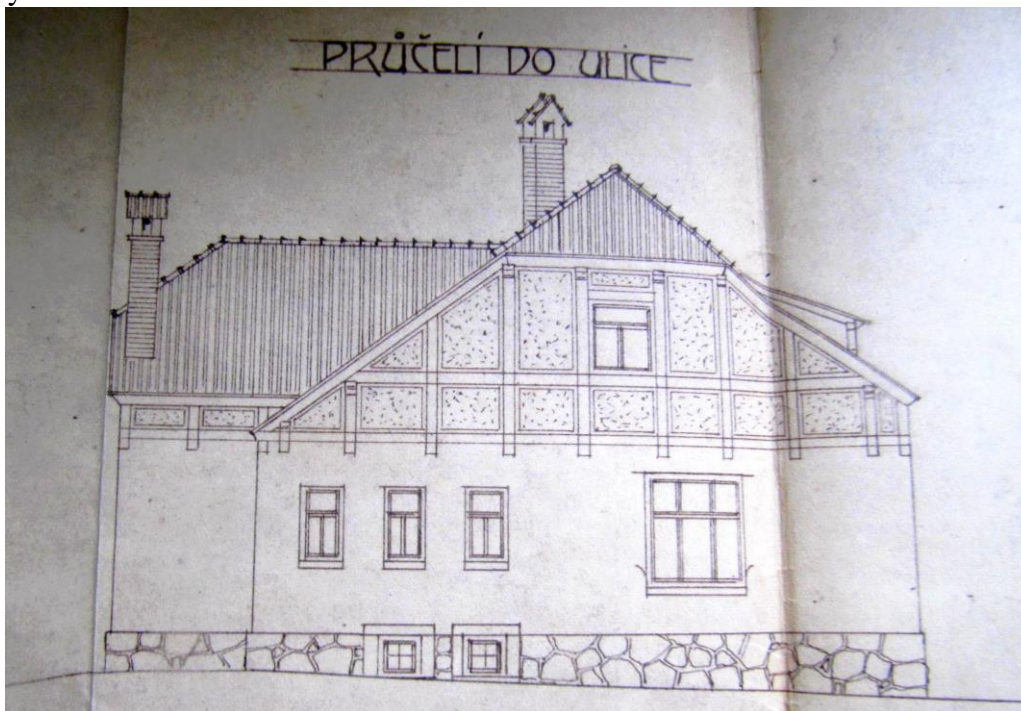
Václav Fajfr mistr tesařský z Dyšiny, další stavitel, který na počátku století zanechal stopy v celé Dyšině.

Vila č.p. 81

Vilu ve Školní ulici, pravděpodobně parcelu, či něco, co tu stálo, vlastnil Jan Beránek (citovaný jako soused u stavby domu č. 79).

František Kodl žádal o kolaudaci stavby v roce **1909**. Podle plánů stavitele Josefa Paška z roku 1908.

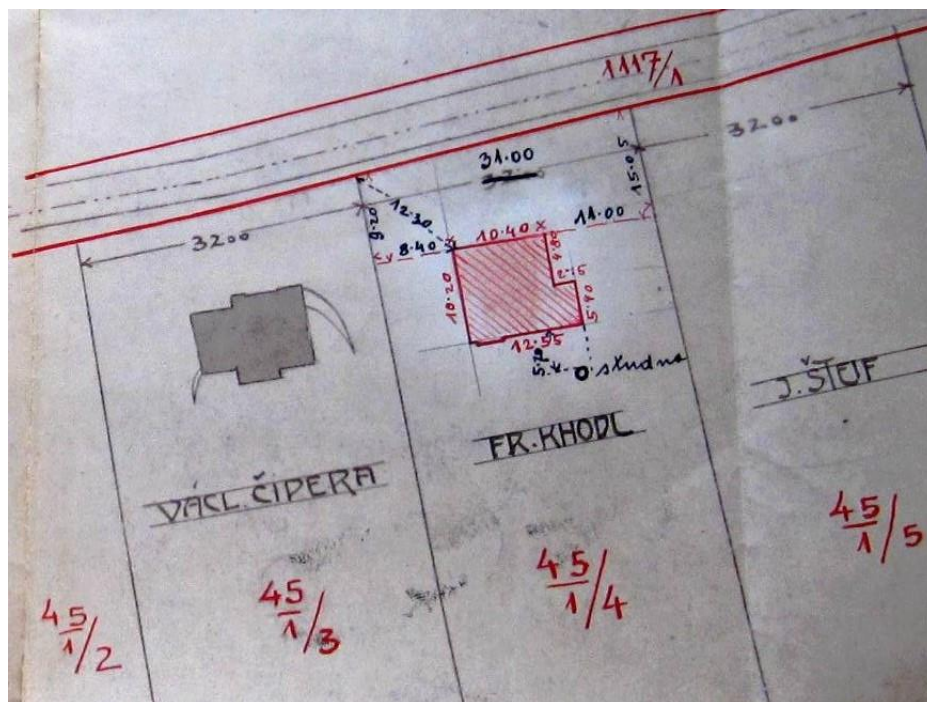
1910 – **Khodl František** pův. Dýšina kontrolor státních drah + **Božena** pův. Plzeň, děti **Rudolf, Otto František**, narozeni v Plzni, dále **Šmíd František** pův. Vochov učitel národní školy + **Antonie** pův. Plzenec, vychovatelka.

Plán domu od stavitele Paška z roku 1908

...a tak vypadá dnes ...(mapy Google)

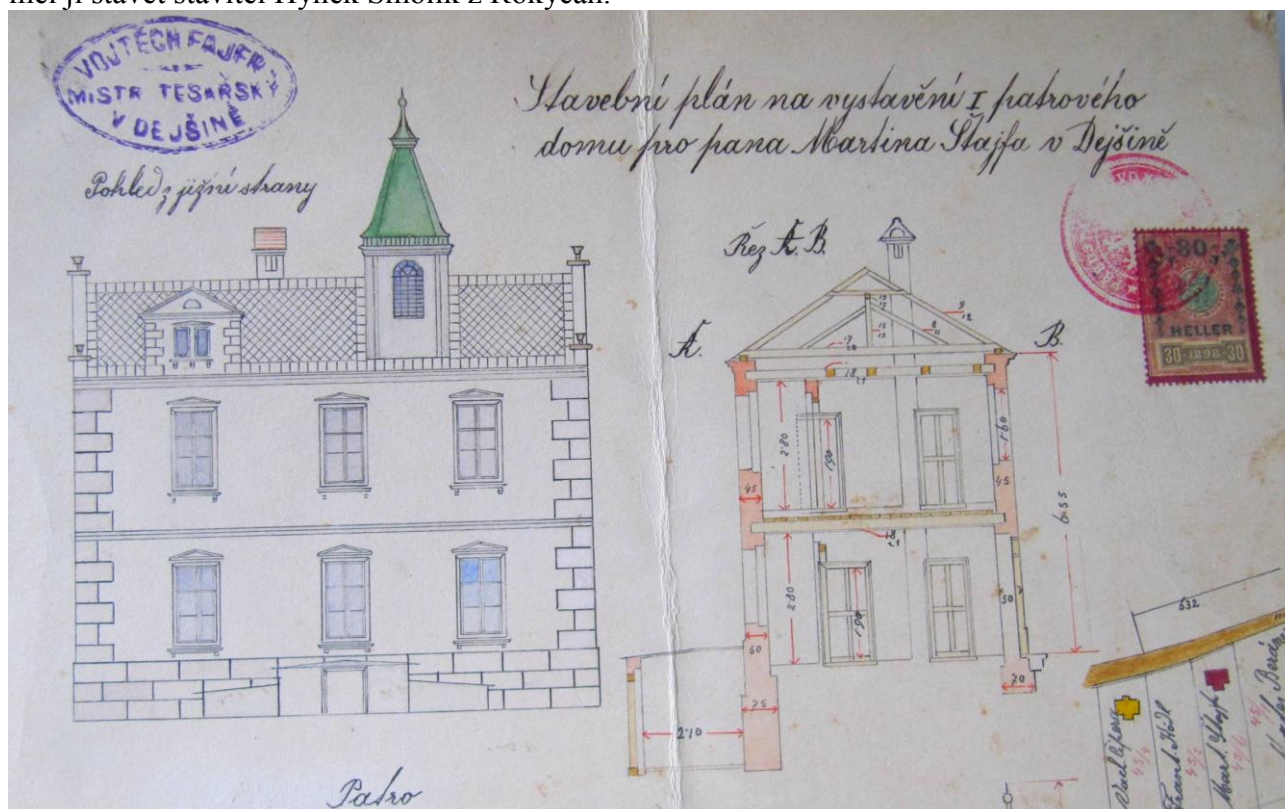

Situace domů 79 a 81 na plánu z roku 1908

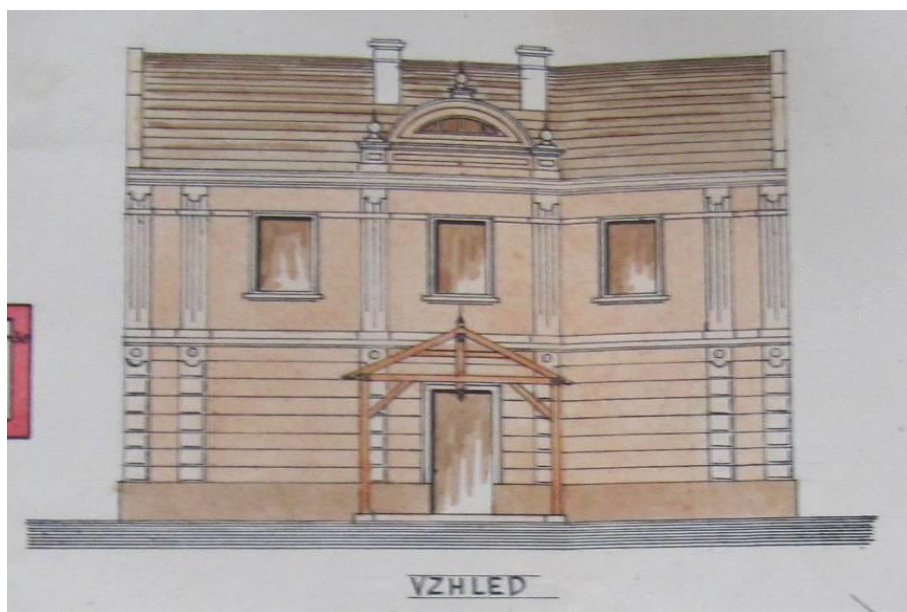
Vila čp. 82

Vila ve Školní ulici.

O stavbu vilky obdélníkového půdorysu, která pak dostala čp. 82, žádal v roce 1905 Martin Štaif a měl ji stavět stavitel Hynek Šmolík z Rokycan.

1910 – už v tomto roce je zapsána vilka jako neobydlená, majitele Františka Pužeje z Plzně, je možné, že nebyla ještě dostavěna, protože na původní plány přízemí navazuje nový projekt z roku 1909, schválený v roce 1910 pro plzeňskou firmu Filip Fišer a spol. z Plzně. Půdorysný rozměr 6 x 11m zůstal stejný, stavba trochu střízlivější, vzhled jiný.

V roce 1921 původně obdélníkovou vilku v zadní části přistavěl pan Jan Horálek asi do proporcí, ve které ji známe dodnes. V současnosti není tak zdobená, jak bylo původně navrženo.

Chalupy postavené po roce 1910

To byly všechny objekty postavené do roku 1910, kde je dokumentace obyvatel (sčítání lidu). Další sčítání nejsou dostupná, patrně z důvodu ochrany osobních údajů.

Krátce po tomto datu byly postaveny ještě:

- chalupy č.p. **83, 84** vlevo nad zátočinou na Chrást.
- **č.p. 85** (Kostelní ulice – Kutílek, Šimeček – viz Střípky č. 9),
- **č.p. 86** (Čechura – areál bývalé Armaturky)

V roce 1919 bylo založeno „**Stavební družstvo pro Dýšinu a okolí**“, fungovalo do roku 1932 a postavilo 26 domků v Dýšině, Huti a Chrástu. Stavělo typové dvojdomky vlevo směrem na Huť za Domem služeb, v bloku proti Armaturce a rovněž jednotlivé malé vilky na různých místech.

K vili příkladu uvedeny jsou všechny družstevní domky
v násled. příkladní tabulce:

Jméno majitele družstevního domku	kde	čís. pop.	výměra plochy v m ²	cena za 1 m ² nebo 1 □ v Kč	kupní cena v Kč	poznámka
Jan Houriš	Dyšina, u lip	87	1118	750 - □°	79.441.42	Původní cihatel byl Frant. Luvný
Josef Jenka		88	1064	"	77.632.22	
Jan a Kat. Chyňovi		89	1061	"	79.164.18	
Václav a Josef Vlčekovi		90	1175	"	79.779.31	
Gedeř a Gor. Vlčekovi		91	1168	"	79.921.29	
Václ. a Marie Hájířovi		92	1188	"	83.155.93	
Václ. a Jar. Hrzánský		93	1040	"	78.305.99	
Tomáš a Anna Hantner		94	1146	"	73.273.02	
Jan a Alžb. Houriš		99	1055	1188 - □°	90.296.45	
Jos. a Marie Matas	Dyšina, na Kopečích	100	1104	"	86.898.18	
Mart. a Anna Hercig		101	1136	"	103.648.78	
V. a M. Honomichl		102	1137	"	81.103.41	
Jan a Hruška Jirůvi		103	1002	"	88.618.78	
Jos. a Gor. Škabr		104	1008	"	94.131.06	
Vilém a Em. Škoda	Dyšina, na Kopečích	105	970	"	139.698.11	
Václ. a K. Luvných		96		650 - □°	123.044.60	
Vrat. a L. Gilych	Sová štát	51	564 306	12 - □°	371.788.54	Původní cihatel byl Vláš Vrátil (+ 1925)
Anna Vrátilová a Johumil Grijcha		52	1503	12 - □°	121.166.22	
Jan a Anna Hruška		53	1491	10 - □°	75.184.22	
Rud. a Anna Jilek		54	726	10 - □°	86.794.25	
Josef a Jaromila Hausovy		55	531 327	10 - □°	117.922.71	
Josef a Vlad. Jitřovi		56	1201	6 - □°	117.354.25	
Tom. a Mar. Jaskovi	Měst	214	424	166 - m ²	86.395.11	
Václ. a Mar. Lermák		218	569	3 - □°	74.294.63	
Mat. a Smálie Váček		219	1236	8 - □°	78.973.85	
V. a Hlat. Soustruzník		220	400	140 - m ²	74.330.85	

Družstevní domky – jedny z prvních postavené na pozemcích zakoupených od fary – lokalita „U lip“.

Pozdější zdobnější družstevní výstavba „Na Kopcích“ na pozemcích odkoupených od dědiců Šaškových

Samostatně stojící družstevní vilka Slunečná ul. č.p. 105

Budu ráda za jakékoliv doplnění. Prosím o shovívavost v případě nějakých nepřesností, v takovém objemu dat se chybička může objevit, každopádně lze jakýkoliv údaj na požádání ověřit a rozvinout o další věci tady neuvedené.

Zdroje: www.archivnimapy.cz, www.portafontium.cz, www.mapy.cz, dokumenty a knihy Městský archiv Plzeň, www.portafontium.eu, obecní a farní kronika, www.fotohistorie.cz, stavební archiv obce Dýšina

.....
Nejedná se o vědecké pojednání, ale pohled obyvatele Dýšiny, který se zajímá o její historii
Zpracovala: Pavla Velleková verze 6/2016, (velleкова.p@seznam.cz)